

Co jest zapisane w Prawie o odbudowie zasobów przyrody

Nature Restoration Law – tłumaczymy punkt po punkcie

(Treść NRL/[komentarz](#), [odniesienie do sytuacji w Polsce](#))

dr inż. Marta Wiśniewska (Fundacja Greenmind, Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć), dr hab. Ewa Jabłońska, prof. UW (Wydział Biologii Uniwersytetu Warszawskiego, Centrum Ochrony Mokradeł), kwiecień 2024

Artykuł 6. Odbudowa miejskich ekosystemów

Państwa członkowskie zapewnią, że do dnia 31 grudnia 2030 roku nie nastąpi zmniejszenie całkowitej powierzchni miejskich terenów zielonych w skali kraju oraz powierzchni koron drzew w granicach miast, w porównaniu z rokiem wejścia w życie rozporządzenia NRL.

Po roku 2030 państwa członkowskie powinny zapewnić tendencję wzrostową całkowitej krajowej powierzchni zieleni miejskiej, w tym poprzez jej integrację z zabudową i infrastrukturą, oraz tendencję wzrostową powierzchni koron drzew w miastach.

Zieleń miejska wg NRL oznacza całkowitą powierzchnię drzew, krzewów, trwałej roślinności zielonej, porostów i mchów oraz stawów i cieków wodnych znajdujących się na terenie miast. Powierzchnia ta, podobnie jak powierzchnia koron drzew, jest obliczana na podstawie zdjęć satelitarnych dostępnych dla całej Unii Europejskiej dzięki programowi Copernicus Land Monitoring Service (powierzchnia koron drzew – <https://land.copernicus.eu/en/products/high-resolution-layer-tree-cover-density>).

Ochrona zieleni w miastach, działania na rzecz jej rozwoju (rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury), są od wielu lat elementami lokalnych polityk wychodzących naprzeciw konieczności zapewnienia dobrej jakości życia mieszkańców nie tylko ze względu na wyzwania związane z jakością powietrza, ale przede wszystkim na wyzwania związane z katastrofą klimatyczną. Ekstremalne zjawiska pogodowe jej towarzyszące mogą być bowiem wzmacniane przez lokalne cechy klimatu miejskiego. Najbardziej charakterystyczne z nich to zjawisko miejskiej wyspy ciepła, polegające na relatywnym podwyższeniu temperatury w mieście w stosunku do terenów otaczających, oraz błyskawiczne powodzie miejskie, wynikające nie tylko ze wzrostu intensywności opadów, ale też z uszczelniania powierzchni miast.

NRL wychodzi naprzeciw wysiłkom podejmowanym i w Polsce i w całej Europie na rzecz podnoszenia jakości życia mieszkańców miast w czasach globalnej katastrofy ekologicznej. Stąd nadanie specjalnego priorytetu dla drzew w przestrzeni miejskiej i zapisy dotyczące powierzchni koron drzew. Kluczowe funkcje drzew w przestrzeni miejskiej to:

- neutralizacja zanieczyszczeń powietrza – drzewa ograniczają zapylenie w mieście nawet o 75%; na ulicach, które pozbawione są drzew, jest 3-4 razy więcej zanieczyszczeń pyłowych niż w miejscach, gdzie rosną drzewa przydrożne (Riondato i in. 2020; Liang & Huang 2023);
- obniżanie temperatury – dzięki wyparowywaniu wody przez drzewa w procesie transpiracji, w upalny dzień w sąsiedztwie drzew temperatura może się obniżyć nawet o ponad 10°C (Rahman i in. 2020; Schwaab i in. 2021);

- magazynowanie wody – duże drzewo ma możliwość zmagazynowania w swojej koronie znacznej ilości wody, co ogranicza i spowalnia spływ wody deszczowej, a tym samym zmniejsza obciążenie kanalizacji deszczowej, co może zapobiegać występowaniu powodzi błyskawicznych lub minimalizować ich skutki.

Rozporządzenie choć nakłada, co do litery, obowiązki na państwa członkowskie w zakresie działań na rzecz odbudowy zasobów przyrodniczych, związanych z zielenią miejską, co do ducha jest wsparciem dla dalszego wdrażania działań już podejmowanych. Już obecnie w priorytetach funduszy unijnych na lata 2021-2027 widać wsparcie dla rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury.

Zapisy NRL wychodzą również naprzeciw oczekiwaniom mieszkańcom miast, którzy sami próbują powstrzymać niszczenie zieleni w miastach i apelują do samorządów o tworzenie nowych terenów zielonych. Wiele projektów odtwarzania terenów zielonych i sadzenia drzew w miastach jest realizowanych w ramach budżetu obywatelskiego. Przykładowo, w ramach Budżetu Obywatelskiego w Warszawie w 2023 roku, najwięcej głosów zdobył projekt „2050 drzew dla Warszawy” – zagłosowało na niego 27 961 osób. Najwięcej, bo aż 10 projektów ogólnomiejskich realizował Zarząd Zieleni m.st. Warszawy (za łączną kwotę około 13 mln zł). W roku 2024, warszawski budżet obywatelski również zdominowały projekty odbudowy zieleni miejskiej. Zdecydowana większość warszawiaków i warszawianek zagłosowała na pomysły związane z miejską zielenią i infrastrukturą rowerową – łącznie na realizację zadań w tych kategoriach miasto przeznaczy blisko 70 mln zł. Największym poparciem mieszkańców w 2024 roku cieszył się ogólnomiejski projekt „500+ drzew dla Warszawy” – zagłosowały na niego 27 564 osoby (<https://um.warszawa.pl/waw/bo/popzednie-edycje>).

Więcej:

Januchta-Szostak A. 2022. Woda w małym mieście. Rekomendacje dla samorządów lokalnych w zakresie zarządzania zasobami wodnymi wobec zmian klimatu. Fundacja Greenmind. Warszawa. <https://bit.ly/48TeTe4>

Bar M., Berezowska-Niedźwiedz M., Henzler M., Józefczuk J., Juźwiak A., Romanow-Pękal E., Szmigielski Franz A., Witkoś-Gnach K., Zienkiewicz A. 2020. Poradnik przyjaciół drzew. Fundacja EkoRozwoju, Stowarzyszenie Eko-Inicjatywa. Wrocław. <https://bit.ly/3Qc3saK>

Literatura:

Liang D., Huang G. 2023. Influence of Urban Tree Traits on Their Ecosystem Services: A Literature Review. *Land* 12, 1699. <https://doi.org/10.3390/land12091699>

Rahman M.A., Stratopoulos L.M.F., Reischl A.M., Zölch T., Häberle K.H., Rötzer T., Pretzsch H., Pauleit S. 2020. Traits of trees for cooling urban heat islands: A meta-analysis, *Building and Environment*, 170, 106606. <https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2019.106606>

Riondato E., Pilla F., Basu A.S., Basu B. 2020. Investigating the effect of trees on urban quality in Dublin by combining air monitoring with i-Tree Eco model, *Sustainable Cities and Society*, 61, 102356. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2020.102356>

Schwaab J., Meier R., Mussetti G., Seneviratne S., Bürgi C., Davin E.L. 2021. The role of urban trees in reducing land surface temperatures in European cities. *Nature Communications* 12, 6763. <https://doi.org/10.1038/s41467-021-26768-w>